GENERALINIO ADVOKATO
MICHAL BOBEK IŠVADA,
pateikta 2016 m. spalio 27 d.[1]

Byla C-551/15

Pula Parking d.o.o.
prieš
Sven Klaus Tederahn

(Općinski sud u Puli-Pola (Pulos municipalinis teismas, Kroatija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Laikinas ES teisės taikymas — Paslaugų sutartis — Viešojo subjekto ir privačiosios šalies sutartis — Acta iure imperii — Reglamento Nr. 1215/2012 taikymo sritis — Notarinės ir teisminės funkcijos — Sąvoka „teismas““

I – Įžanga

1. S. K. Tederahn (toliau – atsakovas) gyvena Vokietijoje. 2010 m. jis pasistatė automobilį stovėjimo aikštelėje Pulos mieste Kroatijoje ir neapmokėjo automobilio stovėjimo. Praėjus penkeriems metams viešoji įmonė *Pula Parking d.o.o.* (toliau – *Pula Parking*, arba ieškovė), kuriai pavesta administruoti stovėjimo aikštelę, kreipėsi į notarą Kroatijoje, kad jis išduotų vykdomąjį raštą dėl atsakovo. Atsakovas apskundė vykdomąjį raštą. Pagal standartinę nacionalinę procedūrą byla buvo perduota kompetentingam nacionaliniam teismui – *Općinski sud u Puli-Pola* (Pulos municipalinis teismas, Kroatija), kuris šioje byloje teikia prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar bylai taikytinas Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – reglamentas)[2]. Jis kelia du konkrečius klausimus: pirma, atsižvelgiant į tai, kad ieškovė yra viešoji įmonė, vykdanti valstybės suteiktus įgaliojimus, ar ši byla laikytina civiline arba komercine; antra, ar vykdomuosius raštus išduodantiems Kroatijos notarams taikytinas reglamentas, susijęs su „teismų“ priimamais „sprendimais“.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (OL L 351, 2012, p. 1).

II – **Teisinis pagrindas**

A – *ES teisė*

1. Reglamentas Nr. 1215/2012

3. Reglamento konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(10) šio reglamento taikymo sritis turėtų apimti visas pagrindines civilines ir komercines bylas, išskyrus kai kurias aiškiai nustatytas bylas <…>;

<…>

(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. <…>;

(16) jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.“

4. Reglamento 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Visų pirma šis reglamentas netaikomas mokesčių, muitų ar administracinėms byloms arba valstybės atsakomybei už veiksmus ir neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus (*acta iure imperii*).“

5. 1 straipsnio 2 dalyje išvardytos sritys, kurioms reglamentas netaikomas, įskaitant bankrotą, socialinį draudimą, arbitražą, išlaikymą ir testamentus ir paveldėjimą.

6. 2 straipsnyje pateikiamos apibrėžtys, įskaitant šią:

„a) teismo sprendimas – bet koks valstybių narių teismo sprendimas, neatsižvelgiant į tai, kaip tas sprendimas gali būti įvardijamas, įskaitant nutartį, įsakymą, nutarimą ar vykdomąjį raštą, taip pat teismo pareigūno sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo.

III skyriuje „teismo sprendimas“ apima teismo, kuris pagal šį reglamentą turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, paskirtas laikinąsias priemones, įskaitant apsaugos priemones. Ši sąvoka neapima laikinosios priemonės, įskaitant apsaugos priemonę, kurią toks teismas paskiria neįteikdamas atsakovui šaukimo į teismą, išskyrus atvejus, kai sprendimas, nustatantis atitinkamą priemonę, prieš jį vykdant buvo įteiktas atsakovui.“

7. 3 straipsnyje numatyta:

„Šiame reglamente sąvoka „teismas“ apima šias institucijas, jei jos turi jurisdikciją nagrinėti bylas, patenkančias į šio reglamento taikymo sritį:

a) Vengrijoje – nagrinėjant bylas dėl mokėjimo reikalavimų (*fizetési meghagyásos eljárás*) supaprastinto proceso tvarka – notarai (*közjegyző*);

b) Švedijoje – nagrinėjant bylas dėl mokėjimo reikalavimų (*betalningsföreläggande*) ir pagalbos (*handräckning*) supaprastinto proceso tvarka – išieškojimo tarnyba (*Kronofogdemyndigheten*).“

8. 4 straipsnyje įtvirtinta bendroji taisyklė, kad jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje nuolat gyvena atsakovas, teismai.

9. 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, kad bylose, kylančiose iš sutarčių, atsakovui ieškinys taip pat gali būti pareikštas atitinkamos prievolės įvykdymo vietos teismuose. 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta, kad atitinkamos prievolės įvykdymo vieta parduodant prekes yra vieta, kurioje pagal sutartį prekės buvo ar turėjo būti pateiktos. Teikiant paslaugas tai vieta, kurioje pagal sutartį paslaugos buvo arba turėjo būti suteiktos. 7 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta, kad visais kitais atvejais taikoma 7 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtinta bendroji taisyklė.

10. 24 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad jurisdikciją nagrinėti ieškinius, kurių dalykas yra nekilnojamojo turto nuoma ne ilgesniam kaip šešių mėnesių laikotarpiui, taip pat turi turto buvimo vietos valstybės narės teismai.

11. 66 straipsnyje numatyta, kad reglamentas taikomas teismo procesui, pradėtam 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau.

B – *Nacionalinės teisės aktai*

1. Įstatymas dėl priverstinio vykdymo

12. Pagal *Ovršni zakon* (Įstatymas dėl priverstinio vykdymo)[3] 278 straipsnį notarai nagrinėja prašymus dėl priverstinio vykdymo, pagrįstus autentiškais dokumentais, kaip numatyta to įstatymo nuostatose.

13. Pagal Įstatymo dėl priverstinio vykdymo 279 straipsnio 1 ir 3 dalis teritorinę kompetenciją išduoti vykdomuosius dokumentus turi notaras, kurio buveinė yra teritorijoje, kur yra skolininko, prieš kurį nukreiptas išieškojimas, gyvenamoji vieta ar buveinė. Jeigu prašymas išieškoti paduodamas notarui, kuris neturi teritorinės kompetencijos spręsti dėl tokio prašymo, teismas tokį prašymą privalo atmesti.

14. Remiantis nutartimi, kuria teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, pagal Įstatymo dėl priverstinio vykdymo 282 straipsnio 3 dalį notaras, kuriam per nustatytą terminą pateikiamas priimtinas ir motyvuotas skundas dėl jo išduoto vykdomojo rašto, perduoda bylos medžiagą kompetentingam teismui. Teismas turi priimti sprendimą dėl skundo, laikydamasis įstatymo 57 ir 58 straipsnių.

2. Transporto priemonių stovėjimo taisyklės

15. Remiantis nutartimi, kuria teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, automobilių stovėjimas Puloje reglamentuojamas 2009 m. gruodžio 16 d.[4] ir 2015 m. vasario 11 d. sprendimais, kuriuose nurodyta apmokestinimo už stovėjimą viešosiose transporto priemonių stovėjimo aikštelėse ir kontrolės jose tvarka[5] (toliau – Transporto priemonių stovėjimo taisyklės).

16. Transporto priemonių stovėjimo taisyklių 1 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad su viešosiomis transporto priemonių stovėjimo aikštelėmis susijusias technines, organizacines, apmokestinimo už stovėjimą jose, jų priežiūros ir valymo funkcijas, įskaitant kitas su jomis susijusias funkcijas, atlieka įmonė *Pula Parking*. Tai Pulos miestui priklausanti viešoji įmonė.

3 — Oficialusis leidinys (*Narodne novine*) Nr. 112/12, 25/13, 93/14.

4 — *Službene novine Grada Pule* (Pulos miesto oficialusis leidinys Nr. 21/09).

5 — *Službene novine Grada Pule* (Pulos miesto oficialusis leidinys Nr. 03/15).

17. Toliau Transporto priemonių stovėjimo taisyklėse numatyta, kad stovėjimo vietų naudotojai sudaro sutartį su *Pula Parking*, gauna 24 valandas galiojantį bilietą ir sutinka su taikytinomis bendrosiomis taisyklėmis. Naudotojai turi apmokėti bilietą per aštuonias dienas. Nesumokėjus per šį laikotarpį, kaupiasi teisės aktuose numatytos palūkanos ir mokesčiai.

III – **Faktinės aplinkybės, procesas ir pateikti klausimai**

18. 2010 m. rugsėjo 8 d. atsakovas pasistatė automobilį viešojoje stovėjimo aikštelėje Pulos mieste Kroatijos pakrantėje ir išvykdamas nesumokėjo 100 HRK (apie 13 EUR), kuriuos turėjo sumokėti už dienos stovėjimo bilietą. Tos sumos jis nesumokėjo ir per 8 dienas. Joms praėjus, pradėjo kauptis teisės aktuose numatytos palūkanos.

19. 2013 m. liepos 1 d. Kroatija įstojo į Europos Sąjungą.

20. 2015 m. vasario 27 d. ieškovė *Pula Parking*, Pulos miestui priklausanti įmonė, kuriai valdžios institucijos sprendimu pavesta administruoti minėtą stovėjimo aikštelę, pradėjo skolos išieškojimo procedūrą. Tą dieną ieškovė kreipėsi į Pulos notarą su prašymu išduoti vykdomąjį raštą dėl 100 HRK remiantis „autentišku dokumentu“. Tas dokumentas buvo ieškovės apskaitos dokumentų, kuriuose dokumentuota atsakovo skola, ištrauka.

21. Vykdomasis raštas išduotas 2015 m. kovo 25 d. 2015 m. balandžio 21 d. atsakovas apskundė vykdomąjį raštą ir, remiantis Įstatymo dėl priverstinio vykdymo 282 straipsnio 3 dalimi, byla buvo perduota *Općinski sud u Puli-Pola* (Pulos municipalinis teismas), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Teisme atsakovas teigė, kad notaras neturi nei *ratione materiae*, nei *ratione loci* kompetencijos išduoti vykdomojo rašto, grindžiamo autentišku dokumentu ir nukreipto prieš kitų ES valstybių narių piliečius.

22. Šiomis aplinkybėmis *Općinski sud u Puli-Pola* (Pulos municipalinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar, atsižvelgiant į bylos šalių teisinių santykių pobūdį, konkrečiu byloje nagrinėjamu atveju taikytinas Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012?

2. Ar Reglamente <…> Nr. 1215/2012 daroma nuoroda ir į Kroatijos Respublikos notarų kompetenciją?“

23. Rašytines pastabas pateikė ieškovė, atsakovas, Kroatijos, Vokietijos, Šveicarijos vyriausybės ir Europos Komisija. Rašytinėje proceso dalyje dalyvavusios suinteresuotosios šalys, išskyrus Vokietijos ir Šveicarijos vyriausybes, išdėstė savo argumentus ir per 2016 m. liepos 14 d. vykusį teismo posėdį.

IV – **Vertinimas**

A – *Priimtinumas*

1. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą suderinamumas su Kroatijos teise

24. Atsakovo teigimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikėtų atmesti motyvuojant tuo, kad jis neatitinka Kroatijos teisės reikalavimų. Šiuo požiūriu atsakovas pirmiausia pažymi, jog prašymas teikiamas kaip raštas, o ne teismo nutartis. Atsakovas priduria, kad apskundė prašymą nacionaliniuose teismuose.

25. Pagal nusistovėjusią praktiką Teisingumo Teismas netikrina, „ar prejudicinį klausimą pateikusio teismo sprendimas buvo priimtas pagal nacionalinę teisę, reglamentuojančią teismo organizavimą ir procesą. Teisingumo Teismas privalo laikytis valstybės narės teismo sprendimo kreiptis į jį dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, jeigu jis nėra panaikintas nacionalinėje teisėje numatyta apskundimo tvarka“ [6].

26. Taigi, kalbant apie konkrečią prašymo formą, pirma nurodyta teismo praktika patvirtinama, kad tokius klausimus turėtų spręsti tik nacionaliniai teismai. Be to, kalbant apie galimą nacionaliniu lygmeniu teikiamą apeliacinį skundą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismui nebuvo pranešta, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje būtų panaikintas. Teisingumo Teismas taip pat negavo jokio oficialaus pranešimo apie apeliacinį skundą. Taigi, kol ir jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismui nepraneš apie savo pageidavimą atsiimti prašymą [7], laikoma, kad į Teisingumo Teismą kreiptasi teisėtai.

27. Dėl šių priežasčių nė vienas iš pateiktų atsakovo argumentų nekelia abejonių dėl nacionalinio teismo prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo.

2. ES teisės taikomumas *ratione temporis*

28. Nagrinėjamo sutartinio įsipareigojimo data – 2010 m. rugsėjo 8 d. Kroatija į Europos Sąjungą įstojo tik 2013 m. liepos 1 d. Reglamentas Nr. 1215/2012 įsigaliojo 2015 m. sausio 10 d. Tokiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar reglamentas taikytinas *ratione temporis*.

29. Pagal Kroatijos stojimo akto (toliau – Stojimo aktas) [8] 2 straipsnį ES teisė nedelsiant tapo privaloma Kroatijai 2013 m. liepos 1 d. [9]

30. Reglamento 66 straipsnyje numatyta, kad jis taikomas „teismo procesui, [pradėtam] 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau“.

31. Šioje byloje vykdymo procedūra prasidėjo 2015 m. vasario 27 d. Ji buvo apskųsta 2015 m. balandžio 21 d.

32. Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog reglamente įtvirtintos jurisdikcijos ir vykdymo taisyklės buvo visiškai taikomos Kroatijai per šiai bylai svarbų laikotarpį, t. y. kai buvo pradėta procedūra, neatsižvelgiant į tai, ar jos data laikoma 2015 m. vasario 27 d., ar 2015 m. balandžio 21 d.

33. Faktas, kad ši priverstinio vykdymo byla susijusi su aplinkybėmis, susiklosčiusiomis dar iki Kroatijos stojimo į ES, nėra svarbus. Kaip bandžiau paaiškinti kitoje byloje, neatidėliotino ES teisės taikymo susiklosčiusiems teisiniams santykiams principas užtikrina galimybę keisti tuos santykius [10]. Dar svarbiau, kalbant apie šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą aplinkybes, pasekmė, kad naujosios ES taisyklės taip pat bus taikytinos kai kurioms faktinėms aplinkybėms iki stojimo, būdinga su vykdymo užtikrinimo ir procedūrinėmis taisyklėmis susijusioms byloms. Iš tiesų gana įprasta, kad vykdant mokėjimo reikalavimus taikomos taisyklės, galiojančios tuo metu, kai imamasi vykdymo užtikrinimo veiksmų, o ne procedūrinės taisyklės, galiojusios, kai buvo pasirašyta pirminė sutartis.

6 — 1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *SFEI ir kt.*, C-39/94, EU:C:1996:285, 24 punktas; taip pat žr. 1982 m. sausio 14 d. Sprendimo *Reina*, C-65/81, EU:C:1982:6, 7 punktą ir 2000 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Deliège*, C-51/96 ir C-191/97, EU:C:2000:199, 29 punktą.

7 — Pabrėžiama, kad sprendimą priėmė *prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs* teismas, o nebūtinai *apeliacinis* teismas. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, daryti išvadas pagal galimą apeliacinės instancijos sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turėtų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas; žr. 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, visų pirma 93 ir 97 punktus.

8 — Aktas dėl Kroatijos Respublikos stojimo sąlygų ir Europos Sąjungos sutarties, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo bei Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties pritaikomųjų pataisų (OL L 112, 2012, p. 21).

9 — Nebent Stojimo akte ar jo prieduose būtų nustatytas kitoks laiko terminas. Šioje byloje tokios išimtys netaikomos.

10 — Žr. mano išvados byloje *Nemec*, C-256/15, EU:C:2016:619, 25–44 punktus.

34. Šią išvadą patvirtina Teisingumo Teismo praktika dėl laikino ES jurisdikcijos ir vykdymo užtikrinimo taisyklių taikymo. Pavyzdžiui, byloje *Collin*[11] Teisingumo Teismas sprendė dėl situacijos, susijusios su darbo sutartimi, kuri buvo pasirašyta ir nutraukta prieš įsigaliojant Briuselio konvencijai, reglamento pirmtakei[12]. Procesas buvo pradėtas jai jau įsigaliojus. Teisingumo Teismas patvirtino, jog tam, kad būtų taikomos jurisdikcijos ir vykdymo užtikrinimo taisyklės, „vienintelė būtinoji sąlyga <…> yra tai, kad teisminis bylos nagrinėjimas turėtų būti pradėtas po [reglamento įsigaliojimo datos]“[13].

35. Ginčydamas ES teisės taikytinumą *ratione temporis* šioje byloje atsakovas nurodo Teisingumo Teismo nutartį *VG Vodoopskrba*[14] . Toje byloje Teisingumo Teismas atsisakė jurisdikcijos, bet dėl to, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė išsiaiškinti, kaip aiškinti ES teisę, susijusią su esminėmis sutarties, sudarytos ir, atrodo, iš dalies vykdytos iki Kroatijos įstojimo į Europos Sąjungą, nuostatomis. Dėl to ankstesni įvykiai, susiję su laikotarpiu iki įstojimo, galėtų būti vertinami iš naujo. Ši byla susijusi tik su (dabar vykstančiu ir pagal pobūdį galimu ateityje) tariamai mokėtinos sumos išieškojimu ir vykdymo užtikrinimo procedūra, akivaizdžiai pradėta po įstojimo.

36. Dėl šių priežasčių manau, kad Teisingumo Teismas kompetentingas *ratione temporis* atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, susijusius su Reglamento Nr. 1215/2012 aiškinimu.

3. Hipotetinis antrojo klausimo pobūdis

37. Kyla klausimas dėl galimai nacionalinio teismo hipotetinio antrojo klausimo pobūdžio. Jis bus apsvarstytas toliau bendrai vertinant tą klausimą šios išvados 56–61 punktuose.

B – *Esmė*

1. Pirmasis klausimas

38. Nacionalinis teismas klausia, ar byla patenka į reglamento taikymo sritį. Šiuo požiūriu jis daro nuorodą į „šalių santykių teisinį pobūdį“. Kaip suprantu, nacionalinis teismas nori išsiaiškinti, ar byla patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, atsižvelgiant į tai, kad ieškovė yra viešoji įmonė, veikianti pagal valstybės suteiktus įgaliojimus, ir į nagrinėjamos sutarties rūšį.

39. Dėl toliau nurodytų priežasčių, mano nuomone, akivaizdžiai patenka.

40. Sąvoka „civilinės ir komercinės bylos“ yra savarankiška ES teisės sąvoka[15]. Apibrėžiant ją „iš esmės panaudotos teisinius santykius tarp ginčo šalių ar ginčo objektą apibūdinančios aplinkybės“[16].

11 — 1979 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Sanicentral / René Collin*, C-25/79, EU:C:1979:255, 6 punktas. Teismo praktika, susijusi su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1) ir 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinės bylose vykdymo (OL L 304, 1978, p. 36), Reglamento Nr. 1215/2012 pirmtakais, taikytina ir Reglamentui Nr. 1215/2012, kai atitinkamas nuostatas „galima vertinti kaip lygiavertes“. Apie poreikį užtikrinti šių teisės aktų aiškinimo tęstinumą primenama ir Reglamento Nr. 1215/2012 34 konstatuojamojoje dalyje. Žr., pvz., 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Sapir ir kt.*, C-645/11, EU:C:2013:228, 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

12 — Sprendimas *Collin* susijęs su Briuselio konvencija, bet ši teismo praktika taikytina ir šiuo atveju. Konvencijos 54 straipsnyje taip pat aiškiai numatytas taikymas po jos įsigaliojimo pradėtose nagrinėti bylose (žr. šios išvados 11 išnašą). Žr., ypač dėl Reglamento Nr. 1215/2012 laikino taikymo ir naujųjų valstybių narių įstojimo, neseniai generalinės advokatės J. Kokott paskelbtos išvados byloje *Kostanjevec*, C-185/15, EU:C:2016:397, 24 ir paskesnius punktus.

13 — Apskritai tokio pat požiūrio laikomasi ir po įstojimo vykdant prieš stojimą prisiimtus (administracinius) įsipareigojimus; žr. 2010 m. sausio 14 d. Sprendimą *Kyrian*, C-233/08, EU:C:2010:11.

14 — 2014 m. lapkričio 5 d. Nutartis, C-254/14, EU:C:2014:2354.

15 — 2007 m. vasario 15 d. Sprendimo *Lechouritou ir kt.*, C-292/05, EU:C:2007:102, 29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

16 — 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Sapir ir kt.*, C-645/11, EU:C:2013:228, 32 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

41. Šioje byloje ieškovė suteikė atsakovui transporto priemonės stovėjimo vietą.

42. Savo pastabose atsakovas tvirtina, jog pagrindinės bylos šalių sutartis yra nuomos sutartis, o ne paslaugų sutartis. Atsakovo teigimu, taip klasifikuojant šią sutartį, pagal ją vykdomiems veiksmams taip pat galiotų trumpesnis senaties terminas. Todėl jis abejoja Kroatijos notarų jurisdikcija pagal nacionalinę teisę ir teigia, kad pagal Kroatijos teisę su nuomos sutartimis susijusią jurisdikciją turi teismai.

43. Neatsižvelgiant į šių argumentų svarbą, šį klausimą turi spręsti nacionalinis teismas. Jis nėra svarbus atsakant į klausimą, pateiktą Teisingumo Teismui, t. y. ar sutartis patenka į reglamente įtvirtintos sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ taikymo sritį [17].

44. Iš principo į sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ taikymo sritį, kuri turėtų „apimti visas pagrindines civilines ir komercines bylas, išskyrus kai kurias aiškiai nustatytas bylas“, galėtų patekti ir nuomos sutartys, ir paslaugų sutartys [18]. Išimtys turėtų būti aiškinamos griežtai [19].

45. Dviejų privačių šalių sutartis dėl stovėjimo vietos suteikimo įprastomis aplinkybėmis patektų į sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ taikymo sritį. Tačiau dėl to kyla abejonių, nes ieškovė yra viešoji įmonė, įgaliota vykdyti veiklą valdžios institucijos sprendimu [20].

46. Tad kyla klausimas, ar dėl šios priežasties šalių susitarimui reglamentas netaikytinas.

47. Mano nuomone, taip nėra dėl šių priežasčių.

48. Pagal reglamento 1 straipsnio 1 dalį jis aiškiai netaikomas „mokesčių, muitų ar administracinėms byloms arba valstybės atsakomybei už veiksmus ir neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus (*acta iure imperii*)“. Ši išimtis patvirtinta ir detalizuota teismo praktikoje, kurioje nurodyta, kad „į [reglamento] taikymo sritį nepatenka tik institucijos ir privataus asmens ginčai, jei jie susiję su institucijos vykdomomis viešosios valdžios funkcijomis“ [21].

49. Šioje byloje nėra pagrindo manyti, jog sutartis dėl transporto priemonės stovėjimo yra *acta iure imperii*, t. y. veiksmas vykdant valstybės įgaliojimus. Tiesa, ieškovė vykdo jai valdžios institucijos sprendimu pavestą veiklą. Tačiau ta veikla, transporto priemonių stovėjimo vietų nuoma, yra įprasta komercinė veikla. Vien dėl fakto, kad įgaliojimai vykdyti tą veiklą suteikiami valdžios institucijų sprendimu, ta veikla automatiškai nevirsta *acta iure imperii*. Remiantis bylos medžiaga negalima daryti išvados, kad vykdydama savo užduotis ieškovė įgyvendina įgaliojimus, kuriais nukrypstama nuo teisės normų, taikytinų privačių asmenų santykiams [22]. Iš tiesų, remiantis nutartimi, kuria teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, tai, kad tokios rūšies sutartims jokia išimtis netaikoma, patvirtinta *Ustavni sud* (Kroatijos Konstitucinis Teismas) nutartimi.

50. Be to, suma, kurią ieškovė siekia išieškoti iš atsakovo, atrodo, yra atlygis už ieškovės suteiktą paslaugą. Iš bylos medžiagos negalima daryti išvados, kad tai nuobauda ar sankcija.

17 — Jis galėtų būti svarbus sprendžiant dėl konkretaus jurisdikcijos pagrindo reglamente (7 straipsnis susijęs su paslaugų sutartimis, o 24 straipsnis – su nekilnojamojo turto nuoma), bet nedaro poveikio toliau šioje išvadoje pateikiamai analizei.

18 — Žr. reglamento 10 konstatuojamąją dalį.

19 — Žr., pvz., 2014 m. spalio 23 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 27 punktą.

20 — Žr. šios išvados 15 ir paskesnius punktus.

21 — 2002 m. spalio 1 d. Sprendimo *Henkel*, C-167/00, EU:C:2002:555, 26 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

22 — 2002 m. spalio 1 d. Sprendimo *Henkel*, C-167/00, EU:C:2002:555, 30 punktas.

51. Ši išvada neginčijama remiantis tuo, kad ieškovė yra visiškai valdžios institucijai priklausanti įmonė. Tokia nuosavybės rūšis savaime nereiškia, jog tai aplinkybė, lygiavertė aplinkybei, kai minėta valstybė narė vykdo viešosios valdžios funkcijas. Tai juo labiau taikytina tuo atveju, kai visiškai valstybei priklausantis subjektas elgiasi kaip bet koks ekonominės veiklos vykdytojas tam tikroje rinkoje [23].

52. Dėl išvardytų priežasčių Teisingumo Teismui siūlau į pirmąjį nacionalinio teismo klausimą atsakyti taip: Reglamentas Nr. 1215/2012 taikytinas tokiomis aplinkybėmis, kaip šioje byloje, kai transporto priemonių stovėjimo vietos naudojimo sutartį sudaro privatus asmuo ir valdžios institucijai priklausantis subjektas, jeigu pastarasis nevykdo savo viešųjų įgaliojimų.

2. Antrasis klausimas

53. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar reglamentas taip pat susijęs su „notarų jurisdikcija Kroatijos Respublikoje“.

54. Nacionalinis teismas aiškiai nenurodo konkrečių reglamento nuostatų, kurias turi omenyje keldamas šį klausimą. Tačiau galiausiai keliamas klausimas, ar vykdomuosius raštus išduodantys Kroatijos notarai laikytini „teismo sprendimus“ priimančiais „teismais“, kaip tai suprantama pagal reglamentą.

55. Dėl toliau išdėstytų priežasčių manau, kad šia prasme notarai nėra „teismai“.

a) Priimtinumas

56. Prieš nagrinėjant klausimą iš esmės, būtina išspręsti preliminarų priimtinumo klausimą.

57. Šioje byloje atsakovas apskundė notaro vykdomąjį raštą. Todėl jurisdikcija buvo perleista Kroatijos teismams. Kadangi notaras nebeturi jurisdikcijos dėl šio ginčo, ar tai reiškia, kad nacionalinio teismo antrasis klausimas yra visiškai hipotetinis, todėl nepriimtinas?

58. Mano nuomone – ne.

59. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinio teismo teikiamiems klausimams taikoma reikšmingumo prezumpcija [24]. Nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali atmesti, tik jei yra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus.

60. Šioje byloje, mano nuomone, reikšmingumo prezumpcija nėra vienareikšmiškai nuginčijama. Neaišku, kokių pasekmių neigiamas Teisingumo Teismo atsakymas į antrąjį klausimą turėtų nacionaliniam procesui. Viena vertus, gali būti, kad toks atsakymas galiausiai galėtų neturėti jokio poveikio, nes dabar bylą nagrinėja nacionalinis teismas, o ne notaras. Kita vertus, atsakymas į antrąjį klausimą, žinoma, jei būtų neigiamas, taip pat galėtų sutrikdyti visą nacionalinį procesą. Tai nacionalinės teisės klausimai. Juos turi svarstyti nacionalinis, o ne Teisingumo Teismas.

61. Tad siūlau daryti išvadą, kad antrasis klausimas priimtinas.

23 — 2014 m. spalio 23 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 37 punktas.

24 — Žr. neseniai, 2015 m. lapkričio 11 d., paskelbto Sprendimo *Pujante Rivera*, C-422/14, EU:C:2015:743, 20 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

b) Esmė

i) Pastabos dėl Reglamento Nr. 1215/2012 pritaikymo įstojus Kroatijai

62. Reglamente sąvoka „teismas“ neapibrėžta. Tačiau reglamento 3 straipsnyje nustatyta, kad sąvoka „teismas“ konkrečiai apima Vengrijos notarus nagrinėjant bylas dėl mokėjimo reikalavimų supaprastinto proceso tvarka ir Švedijos išieškojimo tarnybą nagrinėjant bylas dėl mokėjimo reikalavimų ir pagalbos supaprastinto proceso tvarka. Dėl Kroatijos notarų, išduodančių vykdomuosius raštus, panašios nuostatos nėra.

63. Reglamentas buvo priimtas 2012 m. gruodžio 12 d., likus keliems mėnesiams iki Kroatijos įstojimo į Europos Sąjungą 2013 m. liepos 1 d., bet 2012 m. balandžio 24 d. paskelbus Stojimo aktą buvo pateiktas techninių antrinės teisės aktų pataisų sąrašas [25].

64. Būtų galima teigti, jog reglamentas atsiduria tarp dviejų ugnių: jis priimtas per vėlai, kad jam būtų galima pritaikyti su Kroatijos stojimu susijusias technines pataisas, ir per anksti, kad Kroatija, kaip Europos Sąjungos valstybė narė, galėtų daryti poveikį jo turiniui.

65. Tuo remdamasi Kroatijos vyriausybė teigia, tiesiog negalėjo pasirūpinti tuo, kad notarai būtų įtraukti į reglamento 3 straipsnį.

66. Nors suprantu praktinius klausimus, keliamus dėl reglamento priėmimo laiko, mano nuomone, tokie dalykai neturėtų daryti įtakos reglamento taikymo srities aiškinimui. Pagal teisinio saugumo principą ES teisės nuostatų aiškinimas turi būti grindžiamas tų nuostatų formuluotėmis. Jeigu tekstas dviprasmiškas, tas dviprasmybes galima išspręsti vadovaujantis nuostatos kontekstu ir tikslu.

67. Vis dėlto būtų nepagrįsta dėl neįprastų aplinkybių panaikinti bendrąsias teisės aktų aiškinimo taisykles. Remiantis pavieniais atvejais neįmanoma sukurti gerų bendrųjų taisyklių. Dėl tariamų valstybės narės, kuri, kaip teigiama, susidūrė su kliūtimis dėl laiko terminų, ketinimų neturėtų būti leidžiama iškraipyti ES teisės aiškinimo, kuris vis dėlto turi būti vienodas visose valstybėse narėse ir visoms valstybėms narėms [26].

ii) Ar vykdomuosius raštus išduodantys Kroatijos notarai yra „teismo sprendimus“ priimantys „teismai“?

– Nusistovėjusios sąvokos „teismas“ apibrėžties nebuvimas

68. Reglamente sąvokos „teismo sprendimai“ apibrėžtis yra labai bendro pobūdžio. Apibrėžtis aiškiai nesusieta su nacionalinėmis nuostatomis, kas galėtų būti „teismo sprendimas“, nes vartojama tokia frazė: „neatsižvelgiant į tai, kaip tas sprendimas gali būti įvardijamas“ [27]. Be to, kitose kalbinėse versijose vartojamas bendresnis terminas, panašus į angliškąjį *decision* (pvz., prancūziškai – *décision*, vokiškai – *Entscheidung*, nyderlandų kalba – *beslissing*, čekiškai – *rozhodnutí*). Reglamente pateikiama įvairių tokių „sprendimų“ pavyzdžių: „nutartis, įsakymas, nutarimas ar vykdomasis raštas, <…> sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų nustatymo“. Taigi „vykdomieji raštai“ aiškiai įtraukti.

25 — Žr. Stojimo akto III priedą.

26 — Reikėtų priminti, kad valstybei narei niekas netrukdo savo ketinimus paversti privalomais teisės aktais Sąjungos lygmeniu taikant įprastas teisėkūros procedūras.

27 — 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.*, C-456/11, EU:C:2012:719, 26 ir paskesni punktai.

69. Vis dėlto sprendimai yra tik „teismo sprendimai“, kaip tai suprantama pagal reglamentą, jeigu juos priima „teismai“ [28]. Reglamente terminas „teismas“ [29] neapibrėžtas.

70. Labiau *instituciniu* požiūriu į sąvoką „teismas“ notarai, kurie nėra „teisminė institucija“ [30], t. y. jie nepriklauso teisminei sistemai [31], natūraliai nepatektų. Labiau *funkciniu* požiūriu pačioje ES teisėje pripažįstami „esminiai skirtumai“ tarp notarų ir teismų funkcijų teisinėse sistemose [32]. Nors notarai kartais tam tikrais konkrečiais atvejais gali atlikti teismines funkcijas, tai nėra jų įprastas ir (arba) pagrindinis vaidmuo. Tad net ir labiau funkciniu požiūriu notarai nėra teismai „tiesiogine [kasdiene] šio žodžio prasme“ [33].

71. Vis dėlto šioje byloje natūralios termino „teismas“ reikšmės svarba gerokai sumažėja dėl šio termino vertimo į kitas kalbas įvairovės. Tad, pvz., versijoje kroatų kalba minimi „teismai“ (*sud*), prancūziškai kalbama apie „teismus“ (*juridiction*), ispaniškai – apie „teisminius organus“ (*órgano jurisdiccional*), vokiškai – apie „teismus“ (*Gericht*), čekiškai – apie „teismus“ (*soud*), itališkai – apie „teismines institucijas“ (*autorità giurisdizionale*).

72. Kadangi natūrali šių terminų reikšmė nėra visiškai vienareikšmiška, toliau apsvarstysiu du pagrindinius reglamento konteksto ir tikslo aspektus ir tik tada pasiūlysiu galimą sprendimą šioje byloje.

73. Pirma, reglamento 3 straipsnis yra instruktyvus. Jame konkrečiai nurodoma, kad Vengrijos notarai ir Švedijos išieškojimo tarnyba (priimant tam tikrus sprendimus) „šiame reglamente“ laikomi teismais.

74. Tas požiūris labai aiškiai parodo, kad teisės aktų leidėjas Vengrijos notarų ir Švedijos išieškojimo tarnybos savaime nelaikė patenkančiais į sąvoką „teismas“ [34]. Jeigu jis būtų savaime laikęs juos teismais, būtų beprasmiška juos aiškiai vardyti. 3 straipsnis tikriausiai suprantamas kaip tam tikra išimtis arba natūralios sąvokos „teismas“ reikšmės išplėtimas.

75. Taigi, priešingai, nei teigia Kroatijos vyriausybė, 3 straipsnio, mano nuomone, nereikėtų vertinti kaip paprasto ribinių atvejų paaiškinimo. Taip yra dar ir todėl, kad, kaip jau pažymėta, notarai (ir vykdomosios institucijos) [35] nėra „teismai“ įprasta to žodžio prasme. Be to, jeigu notarai būtų įprastai laikomi „teismais“, *quod non*, neaišku, kam reikėtų tai aiškiai pabrėžti tik dėl konkrečios Vengrijos notarų atliekamos funkcijos, bet ne dėl kitų funkcijų ar kitų valstybių narių notarų [36].

76. Taigi reglamento 2 ir 3 straipsnių struktūra ir formuluotės tarsi patvirtina, kad notarai nepatenka į sąvoką „teismas“.

28 — Terminas *judgment* anglų kalba (ir kroatų kalba *sudska odluka*) savaime nurodo, koks subjektas turi priimti tą aktą. Kitas reglamento 2 straipsnio a punkte nustatytas reikalavimas, kad teismo sprendimai turi būti priimami *valstybių narių* teismų, šioje byloje neginčijamas.

29 — Reglamento versijoje anglų kalba terminai *court* ir *court or tribunal* vartojami sinonimiškai. Šioje išvadoje elgsiuosi taip pat. Kitos kalbinės versijos yra nuoseklesnės; jose vartojamas vienas terminas.

30 — 1994 m. birželio 2 d. Sprendimo *Solo Kleinmotoren*, C-414/92, EU:C:1994:221, 17 punktas ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimo *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615, 45 punktas.

31 — Sąvoka „teismo sprendimas“ neapima tam tikrų „teismo pareigūno“ priimtų aktų. Taigi tokie pareigūnai gali būti vertinami kaip „teismo“ dalis (žr. 1994 m. birželio 2 d. Sprendimo *Solo Kleinmotoren*, C-414/92, EU:C:1994:221, 16 ir 17 punktus. Tačiau šioje byloje vykdomųjų raštų išdavimas pavestas notarams *išoriškai*, t. y. ne institucinėje teismų struktūroje, o *vidaus* lygmeniu, teismų struktūroje.

32 — 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, 47 punktas.

33 — Žr. 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (OL L 201, 2012, p. 107, ir klaidų ištaisymai OL L 344, 2012 12 14, p. 3 ir OL L 60, 2013 3 2, p. 140) 20 konstatuojamąją dalį.

34 — Iš vykstant teisėkūros procesui parengtų dokumentų neaišku, kodėl buvo įtrauktas 3 straipsnis.

35 — Kurios, kaip matyti iš pavadinimo, ko gero, būtų laikomos vykdomųjų, o ne teisminių institucijų struktūros dalimi. Kituose teisės aktuose jos vadinamos „administracinėmis institucijomis“ (žr. šios išvados 41 išnašą).

36 — Taip pat reikėtų pažymėti, kad Vengrijos notarai nėra įtraukti į atitinkamą 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą (OL L 143, 2004, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 38), 4 straipsnio 7 dalį. Taip pat *a contrario* žr. šios išvados 33 išnašą dėl Reglamento Nr. 650/2012 20 konstatuojamosios dalies.

77. Antra, reikėtų atkreipti dėmesį ir į analogiškus teisės aktus, susijusius su jurisdikcija, pripažinimu ir vykdymu konkrečiose srityse (ir apskritai civilinio proceso bylose)[37]. Tuose teisės aktuose siūloma įvairių požiūrių. Kai kuriuose yra aiškių sąvokos „teismas“ apibrėžčių, kurios plačios ir įvairios[38] (jose gali būti vartojami ir apibrėžiami skirtingi terminai)[39]. Kituose pats terminas nėra apibrėžtas, bet yra patikslinamas, pavyzdžiui, pateikiant konkrečių subjektų, kurie turėtų būti bet kuriuo atveju laikomi „teismais“, sąrašą[40]. Taip yra Reglamente Nr. 1215/2012[41].

78. Svarbu tai, kad horizontaliuoju lygmeniu ES civilinio proceso teisės aktuose yra nelabai daug bendrų bruožų, jau nekalbant apie vienodumą. Tad sisteminio požiūrio taikymas taip pat nėra labai naudingas. Sąvoka „teismas“ akivaizdžiai labai priklauso nuo konkretaus teisės akto teisėkūros aplinkybių ir tikslo. Kai kuriais atvejais yra aiškus noras pateikti konkrečią *ad hoc* apibrėžtį, o kitais vartojamas bendresnis, neapibrėžtas terminas (dėl kurio pateikiama patikslinimų).

79. Taigi konkrečias apibrėžtis bendresniame kontekste reikia taikyti atsargiai. Be to, būtų problematiška parengti vieną, išsamią ES teisės sąvoką „teismas“.

80. Kartu, kaip pirmiausia pažymėjo Komisija ir Kroatijos vyriausybė, reglamento 2 straipsnio a punkte vartojamas terminas „teismas“ visiškai atitinka terminą, vartojamą SESV 267 straipsnyje. Atrodytų, kad daugelyje kalbinių versijų reglamente vartojamas terminas atitinka terminą, tradiciškai vartojamą, kalbant apie subjektus, kurie Teisingumo Teismui gali teikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą.

81. Teismo praktikoje SESV 267 straipsnis nagrinėjamas labai daug. Tačiau su SESV 267 straipsniu susijusią teismo praktiką, atrodo, problematiška taikyti bendrajame kontekste. Žinoma, tam tikra prasme tai įmanoma[42], bet negalima pamiršti, kad apibrėžtis SESV 267 straipsnyje buvo nustatyta kitokiomis aplinkybėmis ir kitokiais tikslais. Vis dėlto požiūris, kurio laikomasi SESV 267 straipsnyje, yra naudingas atskaitos taškas. Mat juo aprėpiamos institucijos, kurią galima pavadinti „teismu“, pagrindinės savybės.

37 — Žr., pvz., Reglamentą Nr. 805/2004 (Europos vykdomasis raštas); Reglamentą Nr. 650/2012 (paveldėjimas); 1988 m. rugsėjo 16 d. Lugano konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 339, 2007, p. 3); 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243); 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1896/2006, nustatantį Europos mokėjimo įsakymo procedūrą (OL L 399, 2006, p. 1); 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1, ir klaidų ištaisymai OL L 131, 2011 5 18, p. 26, OL L 8, 2013 1 12, p. 19 ir OL L 289, 2014 10 3, p. 24); 2013 m. birželio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 606/2013 dėl apsaugos priemonių tarpusavio pripažinimo civilinėse bylose (OL L 181, 2013, p. 4) ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 861/2007, nustatantį Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007, p. 1 ir klaidų ištaisymas OL L 141, 2015 6 5, p. 118).

38 — Pvz., terminas „teismas“ gali būti apibrėžtas vadovaujantis reglamento taikymo sritimi, kaip Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 650/2012 3 straipsnio 2 dalyje. Abiem atvejais valstybės narės privalo pranešti Komisijai apie (neteismines) institucijas, patenkančias į sąvokos „teismas“ apibrėžtį (Reglamento Nr. 650/2012 79 straipsnis; Reglamento Nr. 2201/2003 68 straipsnis). Kitas požiūris susijęs su tiesioginiu valstybėse narėse naudojamų apibrėžčių taikymu (t. y. teismai – tai kiekvienoje jurisdikcijoje teismais paskirtos institucijos). Tai numatyta Lugano konvencijos 62 straipsnyje, kurį aiškiai nurodė Vokietijos ir Šveicarijos vyriausybės.

39 — Žr., pavyzdžiui, Reglamento Nr. 606/2013 3 straipsnio 4 dalį, kurioje „išduodančio[sios] valdžios institucij[os]“ apibrėžiamos kaip „teisminė[s] institucij[os]“ arba tam tikra kita valdžios institucija, priimanti priemones, kurios gali būti peržiūrimos „teisminės institucijos ir turėti panašią galią ir poveikį kaip ir teisminės institucijos sprendimas dėl to paties klausimo“.

40 — Reglamente Nr. 861/2007 irgi taikomas kitoks požiūris. Tame reglamente nėra apibrėžtas pagrindinis terminas „teismas“, bet konstatuojamosiose dalyse nurodyta, pavyzdžiui, kad teisme turi dalyvauti asmuo, turintis teisę dirbti teisėju, ir būtina gerbti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir laikytis rungimosi principo (9 ir 27 konstatuojamosios dalys).

41 — Kaip matyti iš 3 straipsnio. Taip pat žr. Reglamentą Nr. 805/2004. Reglamente Nr. 4/2009 terminas „teismas“ neapibrėžtas, bet nustatyta, kad į sąvoką „teismas“ patenka „administracinės institucijos“, išvardytos X priede (į tą sąrašą įtraukta Švedijos išieškojimo tarnyba).

42 — Žr. 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 47 ir 48 punktus, kuriuose SESV 267 straipsnyje pateikta apibrėžtis naudojama antrinės teisės aktų aiškinimo tikslais.

– Siūloma dviejų dalių apibrėžtis

82. Kaip terminą „teismas“ reikėtų apibrėžti atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1215/2012? Kaip nacionaliniai teismai, kurių prašoma pripažinti ir vykdyti užsienio subjektų priimtus aktus, turėtų nustatyti, ar tie subjektai yra „teismai“?

83. Konkrečiais Reglamento Nr. 1215/2012 tikslais siūlyčiau taikyti dviejų pakopų požiūrį į sąvoką „teismas“, kurį sudarytų:

— bendroji *institucinė* apibrėžtis (tiesiog darant nuorodą į valstybėse narėse pripažintas teisminių institucijų struktūras),

— išimtiniais atvejais koreguojama taikant ES teisėje įtvirtintą *funkcinę* apibrėžtį (sudarytą iš SESV 267 straipsnyje išvardytų kriterijų, bet taikomą griežtai).

84. Toks dviejų pakopų požiūris, kurį būtų galima paprastai pavadinti „institucine apibrėžtimi su apsauginiu vožtuvu“, mano nuomone, būtų tinkamiausias, atsižvelgiant į konkrečius Reglamento Nr. 1215/2012 tikslus. Viena vertus, remiantis šiuo požiūriu galima greitai išnagrinėti daug įprastų, kasdienių bylų. Kita vertus, taip pat numatoma galimybė išnagrinėti sudėtingesnes bylas, remiantis esama Teisingumo Teismo praktika, nors taikoma šiek tiek kitaip.

85. Bendroji sąvokos „teismas“ apibrėžtis turėtų būti paprasta ir pagrįsta instituciniu požiūriu: „teismas“ – tai valstybės narės teisminė institucija. Tai subjektas, kuris yra valstybės narės teisminės struktūros dalis ir pripažintas kaip toks [43].

86. Toks institucinis požiūris į sąvokos „teismas“ apibrėžtį patvirtinamas esamoje Teisingumo Teismo praktikoje [44]. Teisingumo Teismo praktikoje faktas, kad nagrinėjamas subjektas yra „teismas“, paprastai net neaptariamas. Kalbant apie teismų praktiką, *žinoma*, *High Court of Justice* (Anglijos Aukštasis Teisingumo Teismas) [45], *Arondissementsrechtsbank* (Nyderlandų apylinkės teismas) [46] arba *Tribunal de Grande Instance* (Prancūzijos apygardos teismas) [47] yra „teismai“.

87. Tose bylose dėmesys sutelkiamas labiau į procedūros rūšį ir į tai, ar priimta priemonę galima prilyginti „teismo sprendimui“, kaip tai suprantama pagal reglamento 2 straipsnio a punktą. Dėl to gali kilti abejonių, pvz., dėl *ex parte* ar laikinojo proceso pobūdžio. Kitaip tariant, „funkcinė“ ar „procedūrinė“ analizė atliekama vertinant pirmiausia *aktą*, o ne jį priimančią *instituciją*.

88. Ko gero, svarbiausia, kad bendroji institucinė sąvokos „teismas“ apibrėžtis kuo geriau atitiktų ne tik natūralią termino reikšmę, bet ir reglamento tikslą. Tas tikslas susijęs su tarpusavio pripažinimu ir teisingumo vykdymo sparta ir nuspėjamumu. Tam tikslui pasiekti reikia paprastumo. Tad kiekvieno konkretaus atvejo analizė čia netinka. Taip pat būtinas pasitikėjimas. Jeigu subjektas akivaizdžiai yra (arba akivaizdžiai nėra) išduodančiosios valstybės narės teisminių institucijų dalis, kodėl vykdančioji valstybė narė imtų abejoti tuo faktu, jeigu atvejis nėra visiškai išimtinis? [48]

43 — Nors šioje byloje šis klausimas nenagrinėjamas, tokia apibrėžtis iš principo turėtų apimti kelių valstybių narių bendrus teismus, kaip antai Beniliukso Teisingumo Teismą (žr. reglamento 11 konstatuojamąją dalį).

44 — Žr. 1994 m. birželio 2 d. Sprendimo *Solo Kleinmotoren*, C-414/92, EU:C:1994:221, 17 punktą ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimo *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615, 45 punktą. Tose bylose Teisingumo Teismas vartoja sąvoką „teisminė institucija“ kaip „teismo“ sinonimą.

45 — 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimas *Gambazzi*, C-394/07, EU:C:2009:219.

46 — 2004 m. spalio 14 d. Sprendimas *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615.

47 — 1980 m. gegužės 21 d. Sprendimas *Denilauler*, C-125/79, EU:C:1980:130.

48 — Žinoma, neatmetant galimybės atitinkamą aktą laikyti „teismo sprendimu“.

89. Su tuo bendruoju tikslu susijęs praktinis aspektas: jeigu bendroji sąvokos „teismas“ apibrėžtis Reglamente Nr. 1215/2012 būtų savarankiška ES teisės sąvoka, ar, Teisingumo Teismo nuomone, nacionaliniai teismai turėtų tikrinti, kad visais atvejais, kai pagal reglamentą teikiamas prašymas dėl pripažinimo, būtų įgyvendinti visi tos sąvokos apibrėžties elementai? Ar visi pirmosios instancijos teismo teisėjai X valstybėje narėje, kurių prašoma vykdyti teismo sprendimą, *inter partes* tvarka turėtų imti tikrinti, ar sprendimą priėmęs Y valstybės narės teismas yra nepriklausomas ir nešališkas nuolatinis ir pagal teisės aktus įsteigtas teisminis organas?

90. Tinkamas atsakymas akivaizdus: ne. Taigi bendrasis požiūris turi būti institucinis: tiesiog daroma prielaida, kad įprastos valstybės narės teisminės struktūros dalį sudarantys teismai yra „teismai“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1215/2012, ir jokie papildomi individualūs patikrinimai nebūtini. Tai irgi tarpusavio pasitikėjimo išraiška: nebent būtų pabrėžtinai ir aiškiai teigiama kitaip, tai, ką jūs vadinate teismu, ir aš vadinsiu teismu.

91. Bendroji institucinė apibrėžtis turi dar vieną svarbų praktinį aspektą: pagal ją galimas *delegavimas vidaus lygmeniu* nacionaliniuose teismuose, pirmiausia pirmosios instancijos teismuose. Faktas, kad institucijos vardu priimamą aktą pasirašo teismo tarnautojas, teisės referentas arba kitas teismo pareigūnas, tinkamai įgaliotas pagal nacionalinę teisę, paprastai nagrinėjant bylas supaprastinta ar ne ginčo tvarka arba ieškinius dėl nedidelių sumų, neverčia abejoti institucijos priskyrimu prie sąvokos „teismas“. Kas konkrečiai priima sprendimą ir kas jį pasirašo, gali būti svarbu nustatant, ar priemonė yra „teismo sprendimas“, bet tai jau kitas klausimas.

92. O tuo atveju, kai valstybė narė nusprendžia deleguoti net ir teisminę funkciją *į išorę*, t. y. už teismų sistemos ribų, subjektas, kuriam tos funkcijos pavedamos, savaime, vien dėl tokio pavedimo netampa „teismu“.

93. Nepaisyti šio skirtumo, mano nuomone, reikštų prieštaravimą natūraliai termino „teismas“ reikšmei ir reglamento 2 ir 3 straipsnių struktūrai. Tai irgi turėtų gana nepageidaujamų ir nepraktiškų padarinių.

94. Vis dėlto, nors bendrosios taisyklės praktiškai geriausias sprendimas nagrinėjant daugelį bylų [49], problema vien tuo neapsiriboja. Visuomet gali susidaryti netikėtų ir išimtinių situacijų. Be to, jeigu būtų parengta visiškai nacionalinė institucinė sąvokos „teismas“ apibrėžtis, ją galiausiai lemtų valstybės narės ir jų teisminės struktūros pasirinkimai. Taigi ta sąvoka nebebūtų ES kilmės [50]. Tačiau jeigu būtų parengta atskira, visiškai savarankiška ES teisės sąvokos „teismas“ apibrėžtis, atsižvelgiant į jos tikslą, tai būtų netinkama. Dėl išvardytų priežasčių dėl to taip pat kiltų nemažai praktinių sunkumų. Tad apibrėžtyje turi būti ir nacionalinių, ir ES teisės elementų, t. y. reikia ir pirmosios, ir antrosios pakopos pagal čia siūlomą požiūrį.

95. Dėl antrosios siūlomo požiūrio pakopos galiu įsivaizduoti (bent) dvi situacijas, kuriose *išimties tvarka* galėtų kilti abejonių dėl bendrosios institucinės apibrėžties ir reikėtų nuodugniau įvertinti, ar institucija yra teismas.

96. Pirma, sprendimai civilinėse ir komercinėse bylose, iš principo patenkantys į pagrindinę reglamento taikymo sritį, deleguojami *vidaus lygmeniu* valstybės narės teisminėje sistemoje, bet taip, kad kitose valstybėse narėse kiltų rimtų ir akivaizdžių konstitucinių susirūpinimą keliančių klausimų. Šioje kategorijoje galima įsivaizduoti du scenarijus: valstybė narė gali siekti paskirti „įprastus teismus“ tarp savo teisminės sistemos institucijų ir (arba) asmenų, kurie, neatsižvelgiant į jų oficialųjį statusą, tiesiog

49 — Patvirtinama tuo, kad daugiau nei per 40 metų po Briuselio konvencijos įsigaliojimo Teisingumo Teismas niekada nevertino konkrečios sąvokos „teismas“ reikšmės.

50 — Tai, kad rengiant Reglamentą Nr. 1215/2012 tokių ketinimų iš tikrųjų nebuvo, rodo faktas, kad pirminiame Komisijos pasiūlyme dėl reglamento buvo pateikta sąvokos „teismas“ apibrėžtis: „bet kokios valstybės narės paskirtos institucijos“ (pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, KOM(2010) 0748 galutinis, 2010/0383(COD), 2 straipsnio c punktas). Vis dėlto tokios apibrėžties tekste neliko.

nepriimtini kaip tokios institucijos kitoms valstybėms narėms [51]. Arba, vėl tik išimtinėmis aplinkybėmis, būtų galima įsivaizduoti, kad įprasti valstybės narės teismai veikia taip prastai, kad kyla problemų dėl automatinio tarpusavio pripažinimo [52]. Abiem atvejais reikėtų atlikti būtinus taisomuosius veiksmus, atitinkamas institucijas įvertinant remiantis savarankiška ES teisėje įtvirtinta sąvoka.

97. Antra, veikla, kuria būtų galima laikyti teismine funkcija, *išoriškai* pavedama institucijai, kuri iš pirmo žvilgsnio nėra valstybės narės teismų sistemos dalis. Būtų galima manyti, kad antrasis scenarijus gerokai labiau tikėtinas nei pirmasis. Iš tikrųjų šioje byloje taip ir yra. Vėl turėtų būti galimybė vadovautis patikslinta sąvokos „teismas“ apibrėžtimi, grindžiama tik ES teise.

98. Kokia tai būtų apibrėžtis? Dėl išvardytų priežasčių, mano nuomone, nederėtų importuoti bendrųjų apibrėžčių, sukurtų kituose antrinės teisės aktuose įvairiomis aplinkybėmis.

99. Be to, kaip jau minėta (šios išvados 80 punkte), Reglamento Nr. 1215/2012 tekste vartojami tie patys terminai kaip SESV 267 straipsnyje.

100. Yra pagrįstų norminių ir pragmatinių priežasčių neišradinėti dviračio, t. y. nekurti naujų apibrėžčių nuo nulio. Norminiu požiūriu teisės nuoseklumas yra svarbus nuspėjamumo ir teisėtumo elementas. Kaip pažymėta šios išvados 77 ir 78 punktuose, tai sritis, kurioje jau gausu konkrečių apibrėžčių. Todėl, atrodo, rekomenduotina, užuot rengus dar vieną naują apibrėžtį, laipsniškai stengtis suderinti atskirus teisės aktus. Pragmatiniu požiūriu SESV 267 straipsnyje išvardytais kriterijais jau gana neblogai apibūdinamos esminės teisminio pobūdžio institucijos, kurią būtų galima laikyti „teismu“, savybės.

101. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, tokiose bylose, kaip šiuo atveju, jeigu kyla abejonių dėl bendrosios institucinės apibrėžties, tokį klasifikavimą galima įvertinti iš naujo remiantis kriterijais, pagal kuriuos Teisingumo Teismo praktikoje vadovaujantis SESV 267 straipsniu nustatomi „teismai“. Tai reiškia, kad reikia nustatyti, ar nagrinėjamai nacionalinei institucijai būdingos visos atskiros tradiciškai į tą apibrėžtį įtraukiamos savybės, t. y. ar institucija įsteigta pagal įstatymus; ar ji nuolatinė; ar jos jurisdikcija yra privaloma; ar jos taikoma procedūra yra *inter partes* procedūra, t. y. rungimosi principu grindžiama teisminė procedūra; ar taikomos teisės normos; ar ji nepriklausoma [53].

102. Tačiau, nors siekiama vengti išradinėti dviratį, apibrėžties taikymą vis dėlto galima iš dalies pakeisti ar pritaikyti. Šioje byloje toks pritaikymas susijęs ne su tuo, *kokius* kriterijus reikėtų taikyti, o su tuo, *kaip* jie turėtų būti taikomi, konkrečiai atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1215/2012.

103. Mano siūlomu pritaikymu atsižvelgiama į skirtingus prejudicinio sprendimo priėmimo mechanizmo ir reglamento tikslus. Pirmuoju skatinamas dialogas tarp teisėjų ir ES teisės vienodumas. Antrasis yra teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo ir laisvo judėjimo priemonė, sietina su tokiais tikslais, kokie yra sparta, paprastumas ir nuspėjamumas [54], bet grindžiama pakankamu tarpusavio pasitikėjimu teismine gynyba.

51 — Šioje kategorijoje būtų galima pateiktų nemažai aiškiai absurdiškų pavyzdžių. Tačiau, ko gero, svarbiau pabrėžti savarankiškos ES teisėje įtvirtintos sąvokos tikslą tokiais atvejais, kuriuo pirmiausia gali būti paisoma ne Sąjungos, o kitų valstybių narių interesų.

52 — Taip pat bendresniame kontekste žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru* C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 98 ir paskesnius punktus.

53 — Žr., pvz., 1997 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Dorsch Consult*, C-54/96, EU:C:1997:413, 23 punktą, neseniai patvirtintą 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimo *MT Højgaard ir Züblin*, C-396/14, EU:C:2016:347, 23 punktu.

54 — 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.*, C-456/11, EU:C:2012:719, 26 punktas.

104. Toks tikslų skirtumas tikrai turi būti atspindėtas skirtinguose požiūriuose į tai, kaip taikyti vienodus kriterijus. Kalbant apie prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą, taikytiną praktiką būtų galima apibūdinti kaip gana švelnų požiūrį: „jei abejojama, reiškia, priimtina“. Ankstesniuose tokio lankstumo aprašymuose, galbūt labiau literatūrinio pobūdžio, buvo paminėta galimybė, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą bus priimami net iš Baratrijos salą valdančio Sančo Pansos [55].

105. Tačiau, atsižvelgiant į visai kitokį šio reglamento kontekstą ir tikslą, mano nuomone, tie patys kriterijai turėtų būti taikomi *griežtai*. Iš tikrųjų tarpusavio pasitikėjimui būtinas aiškumas ir patikinimas, kad ribiniais atvejais institucijos aktais, kuriuos valstybės narės prašoma vykdyti, bus suteikiamos pakankamos nepriklausomumo, nešališkumo ir rungimosi principu pagrįsto *inter partes* bylos nagrinėjimo garantijos ir apskritai bus paisoma gynybos teisių. Taigi pirma išvardytų veiksnių (šios išvados 101 punktas) nereikėtų vertinti kaip neprivalomų arba daugiau ar mažiau svarbių bendrojo vertinimo elementų. Vietoj to siūlau naudotis jais kaip kontroliniu sąrašu.

106. Kitaip tariant, konkrečiai atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 1215/2012 požiūris atliekant galimą antrosios pakopos funkcinį nacionalinės institucijos pobūdžio vertinimą turėtų būti *griežtas*: turi būti įvykdyti visi kriterijai, be galimybės juos kompensuoti ar vertinti bendrai [56].

107. Trumpai tariant, grįžtant prie pateiktos donkichotiškosios metaforos, SESV 267 straipsnyje įtvirtintą sąvokos „teismas“ apibrėžtį galima išplėsti ir priimti klausimą iš Baratrijos salą valdančio Sančo Pansos. Mat atsakymus į klausimus siekiant skatinti teisės vienodumą ir aiškumą reikėtų apskritai vertinti teigiamai. Tačiau valdytojo Sančo Pansos priimtų sprendimų dėl tam tikrų asmenų vykdymas kitose salose yra visai kas kita.

– Taikytinumas šiai bylai

108. Šioje byloje, remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui pateiktomis pastabomis, Kroatijos notarai, atrodo, neatitinka bendrosios institucinės sąvokos „teismas“ apibrėžties.

109. Ar juos vis dėlto būtų galima laikyti „teismais“ atliekant, kaip siūloma, antrosios pakopos vertinimą, t. y. taikant „267 straipsnio kontrolinį sąrašą“?

110. Šioje byloje, kaip teigia Kroatijos vyriausybė, tikriausiai įgyvendinti keli veiksniai. Į klausimą, ar taip yra, galiausiai turi atsakyti nacionalinis teismas.

111. Mano nuomone, kaip pažymėjo Komisija ir buvo išsamiau paaiškinta per teismo posėdį, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, jog Kroatijos notarų taikoma procedūra nėra *inter partes* procedūra. Iš tiesų, atrodo, taip ir yra, nes taikant Įstatymo dėl priverstinio vykdymo 282 straipsnio 3 dalį jurisdikcija dėl bet kokio faktinio ginčo turi būti perduodama teismui.

112. Jeigu vartojama sąvokos „teismas“ apibrėžtis pagal SESV 267 straipsnį, procedūros *inter partes* pobūdis nėra *sine qua non* sąlyga. Tačiau dėl nurodytų priežasčių, mano nuomone, jį reikia vertinti kaip būtinąją sąlygą apibrėžiant, kas yra „teismas“, kaip jis suprantamas pagal reglamentą.

113. Net jeigu procedūra gali *tapti inter partes* procedūra (net nesunkiai) perduodant ją kitai institucijai, mano manymu, vien to nepakanka, kad perduodančioji institucija būtų laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal reglamentą. Taip yra dėl paprastos priežasties: tikroji *inter partes* dalis, rungimosi principu pagrįstas bylos nagrinėjimas, vyks teisme, o ne pas notarą.

55 — Žr. generalinio advokato I. Ruiz-Jarabo Colomer išvados byloje *De Coster*, C-17/00, EU:C:2001:366, 14 punktą.

56 — Tačiau, žinoma, nacionaliniai teismai gali (ir kartais privalo) ribiniais atvejais konsultuotis su Teisingumo Teismu, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje.

iii) Išvada dėl antrojo klausimo

114. Dėl nurodytų priežasčių Teisingumo Teismui siūlau į antrąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą atsakyti taip: kad institucija būtų laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1215/2012, ji turi būti valstybės narės teisminė institucija, sudaranti jos teisminės sistemos dalį. Tačiau jei kyla abejonių, tokia institucija vis dėlto gali patekti į sąvokos „teismas“ apibrėžtį, jeigu atitinka šiuos kriterijus: i) ji įsteigta pagal įstatymus; ii) ji yra nuolatinė; iii) jos jurisdikcija yra privaloma; iv) jos taikoma procedūra yra *inter partes* procedūra; v) ji taiko teisės normas; ir vi) ji yra nepriklausoma.

V – **Išvada**

115. Teisingumo Teismui siūlau į *Općinski sud u Puli-Pola* (Pulos municipalinis teismas, Kroatija) pateiktus klausimus atsakyti taip:

Pirmasis klausimas

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo taikytinas tokiomis aplinkybėmis, kaip šioje byloje, kai transporto priemonių stovėjimo vietos naudojimo sutartį sudaro privatus asmuo ir valdžios institucijai priklausantis subjektas, jeigu šis nevykdo savo viešųjų įgaliojimų.

Antrasis klausimas

Kad institucija būtų laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1215/2012, ji turi būti valstybės narės teisminė institucija, sudaranti jos teisminės sistemos dalį. Tačiau jei kyla abejonių, tokia institucija vis dėlto gali patekti į sąvokos „teismas“ apibrėžtį, jeigu atitinka šiuos kriterijus: i) ji įsteigta pagal įstatymus; ii) yra nuolatinė; iii) jos jurisdikcija yra privaloma; iv) jos taikoma procedūra yra *inter partes* procedūra; v) ji taiko teisės normas; ir vi) ji yra nepriklausoma.